

TIK-linjaus: Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien hallinnollisen omistajuuden tunnusmerkit

Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien [strategiassa 2020-2030](#) omistajuus ja osaaminen on yksi strategisista kehittämisalueista. Strategiakauden tavoitteena on selkiyttää sitä, mitä tutkimusinfrastruktuurien omistajuudella tarkoitetaan, mitkä ovat sen tunnusmerkkejä ja minkälaisia oikeuksia ja velvollisuuksia omistajuuteen liittyy. Tämän linjauksen tavoitteena on tuoda esille erityisesti hallinnolliseen omistajuuteen liittyviä keskeisiä rooleja ja tehtäviä.

Kuka/Mikä on tutkimusinfrastruktuurin omistaja?

Tutkimusinfrastruktuurin omistaja voi olla vain yksi oikeushenkilö ja muut osapuolet ovat mukana toiminnassa sopimus pohjaisesti. Tutkimusinfrastruktuurin hallinnollinen omistaja on se ja/tai ne tutkimusorganisaatio(t), jotka ylläpitävät tutkimusinfrastruktuurin palveluita ja jotka toimivat tutkimusinfrastruktuurin henkilöstön työnantajina omassa organisaatiossaan. Tutkimusinfrastruktuurien tieteellistekninen omistajuus on tutkimusinfrastruktuurien rakentajilla, kehittäjillä ja käyttäjillä. Tässä linjauksessa keskitytään hallinnollisen omistajuuden tunnusmerkkeihin.

Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien omistajuuden strateginen viitekehys

Tutkimusorganisaatiot edistävät niille strategisesti merkittävien tutkimusinfrastruktuurien rakentamista, kehittämistä ja ylläpitoa systemaattisesti ja ennakoivasti strategisissa dokumenteissaan. Tutkimusinfrastruktuurilla voi olla myös merkittävä rooli organisaation lakisääteisten tehtävien toteuttamisessa. Organisaatiot voivat olla hallinnollisia omistajia yhden tai useamman tutkimusorganisaation tutkimusinfrastruktuureissa. Mikäli useampi tutkimusorganisaatio omistaa yhdessä tutkimusinfrastruktuurin, koordinaatiosta vastaava tutkimusorganisaatio ja infrastruktuuritoimija on selkeästi määritelty ja yhteistyön ja päätöksenteon menettelyt kirjattu.

Omistajuus kansainvälisissä tutkimusinfrastruktuureissa

Kansallisten tutkimusinfrastruktuurien toiminta liittyy usein myös kansainvälisen yhteistyöhön joko suoraan toimimalla kansainvälisen tutkimusinfrastruktuurin noodina tai muun yhteistyön kautta. Yhteistyötä ja toimintaa määritellään yleensä sopimuksin. Sopimukset voivat asettaa omistajuudelle reunaehdot sekä määritellä omistajuuden tavoitteita. Suomen liittyminen kansainvälisen tutkimusinfrastruktuurin jäseneksi tapahtuu Suomessa valtioneuvoston päätöksellä eduskunnan kannan kuultuaan. Uusiin tutkimusinfrastruktuureihin liittymisessä valtioneuvosto tai eduskunta eivät sitoudu kustannusten kattamiseen vaan niistä vastaavat pääsääntöisesti tutkimusinfrastruktuurin hallinnollinen omistaja/omistajat.

Omistajan velvollisuudet

Omistaja seuraa ylläpitämiensä tutkimusinfrastruktuurien tilannetta tarkastelemalla säännöllisesti niiden merkitystä ja vaikuttavuutta organisaation TKI-toiminnan tukena sekä tutkimusinfrastruktuurien toimia hiilijalanjäljen arvioimiseksi. Omistaja seuraa myös tutkimusinfrastruktuurien rahoituskehitystä ja niiden verkottumista kansallisesti ja kansainvälisesti. Omistaja laatii tutkimusinfrastruktuurien kanssa yhteistyössä pitkäjänteisen rahoituskehityksen ja tarkistaa sitä säännöllisin väliajoin huomioiden myös tutkimusinfrastruktuurin purkamisvaiheen kuluihin varautumisen.

Mikäli tutkimusinfrastruktuurin toimintaa on määritelty kansallisin ja/tai kansainvälisin sopimuksin, on omistajalla velvollisuus vaikuttaa sopimuksien sisältöön niiden valmisteluvaiheessa sekä noudattaa niitä sopimuksien solmimisen jälkeen. Omistajalla on myös velvollisuus sopia yhteistyöstä muiden osapuolten kanssa tasapuolisesta päätäntävällästä kansainvälisten tutkimusinfrastruktuurien päätöksentekokoelimityksessä.

Jotta tutkimusinfrastruktuurin rakentamiseen, kehittämiseen ja käyttöön tehtävät investoinnit tuottaisivat parhaan mahdollisen hyödyn, hallinnollinen omistaja vastaa yhdessä tieteellistekninen omistajan kanssa henkilöstön resursoinnista, osaamisen kehittämisestä ja urapoluista. Omistajat huolehtivat, että tutkimusinfrastruktuurilla on mahdollisuus toimia avoimen toimintakulttuurin ja kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti sekä arvioida säännöllisesti omaa hiilijalanjälkeään.

Omistajan oikeudet

Omistajalla on oikeus tehdä organisaationsa strategiaan valintoihin pohjautuvia päätöksiä ylläpitämiensä kansallisten ja/tai kansainvälisten tutkimusinfrastruktuurien suhteen, osallistua niitä koskevien sopimusten laatimiseen ja/tai toimia sopijaosapuolena, sekä valvoa niitä ja asettaa niille tavoitteita.

Tutkimusinfrastruktuurikomitean rooli

Tutkimusinfrastruktuurikomitea (TIK) korostaa hyvää hallinnollista ja tieteellisteknistä omistajuutta FIRI-tiekartta- ja rahoitushauissa ja tukee rahoitushauilla infrastruktuurien rakentamista ja päivittämistä. Tämä näkyy esimerkiksi tiekarttahaussa kerättävän omistajuutta koskevan tiedon muodossa. TIK myös tuottaa seuranta- ja muita tietoja organisaatioille ja tutkimusinfrastruktuureille omistajuuden kehittämisen tukemiseksi.